

Spolufinancováno
Evropskou unií

**Designy 5 aktivit pro rodiče a děti
v rámci aktivizačních aktivit AA1-AA5**

Hledání sounáležitosti v rodině

Autoři: **Mgr. Jiří Kocourek a Mgr. Šárka Šimečková**

Spoluautoři: **Mgr. Lenka Čapková, Mgr. Magdalena Černá, Mgr. Iveta Němečková,
Mgr. Van Anh Tranová, Mgr. Tu Thanh Velčevová**

Spolutvůrci aktivit: **Mgr. Jan Uhlíř, PaedDr. Jitka Jilemická**

Ilustrace: Michal Wernisch

*Vyhotoveno v rámci KA3 projektu „Nová forma podpory vietnamských rodičů s dětmi“
reg. č. CZ.03.02.02/00/22_017/0001409*

*financovaného z Evropského sociálního fondu plus a státního rozpočtu
prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus.*

© *South East Asia – liaison, z. s.*

Prostřednictvím rozhovoru jsem více porozuměla České republice a dozvěděla se, co ode mě můj syn chce.

Poprvé jsem se dozvěděla něco o své mamce.

Naučila jsem se porozumění, způsob, jak sdílet, užitečné znalosti o učení a předávání znalostí dětem.

Pochopila jsem, že je syn lepší, než jsem si myslela.

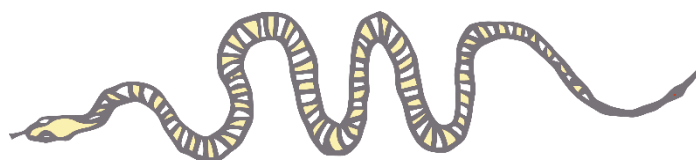
Líbil se mi společný prožitek. Líbí se mi pracovat s dítětem.

Setkání mi pomohlo porozumět metodě učení a problémům, které při učení dcera má. Poznala jsem, jak pomoci dceři, aby se dobře učila, aby rozuměla, zlepšila se v komunikaci a měla znalosti pro život a společnost.

Naučila jsem se, jak synovi pomoci dělat malé aktivity, aby ho bavily, aby se raději učil.

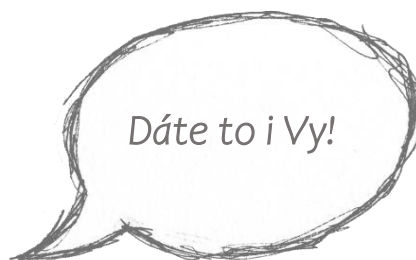
Vytvořili jsme mapu společných zálib. Líbilo se mi, že toho máme s dítětem hodně společného.

Obsah

Úvod	3
Představení aktivit	4
Aktivizační aktivita AA1 – interaktivní prožitkový seminář pro rodiče a dítě 1+1	5
Aktivizační aktivita A1/D – verze DORT pro rodiče a mladší dítě	12
Aktivizační aktivita A1/P – verze rodič + další dítě (sourozenec)	15
Aktivizační aktivita A1/2 – verze pro rodiče a stejné dítě podruhé	19
Aktivizační aktivita AA2 – výlety	23
Aktivizační aktivita AA3 – domácí příprava rodiče s dítětem do školy	30
Aktivizační aktivita AA4 – sdílené skupiny.....	36
Aktivizační aktivita AA5 – interaktivní konzultace	37

Úvod

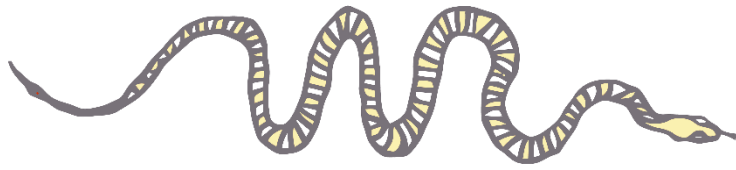
K naší dlouholeté práci s vietnamskými rodinami patří tlumočení, překlady, odborné konzultace, interkulturní asistence (interkulturní práce) a interkulturní mediace. V rámci tlumočených odborných konzultací jsme však při realizaci některých kauz začali narážet na hranici efektivnosti, téměř až proveditelnosti. U některých klientů jsme postupně identifikovali tak nízkou motivaci k práci s dítětem a k jeho aktivní výchově vůbec, že jsme takového rodiče nebyli schopni do jakéhokoli procesu zlepšování situace dětí a rodiny, výchovy, ba i zdravotní péče zapojit. U této skupiny rodičů byly odborné konzultace v podstatě k ničemu. Začali jsme proto přemýšlet nad tím, zda zmíněná hranice nelze posunout a jak rodiče k aktivní výchově vlastních dětí namotivovat.

Nejprve jsme začaly analyzovat důvody zmíněných překážek. Měli jsme příležitost sledovat interakce rodičů a dětí na různých společných akcích (festivalech, výletech, aktivitách ve škole), na nichž jsme vyzorovali, jak rádi si někteří (v našem případě vietnamští) rodiče hrají. Ne s dětmi, spíše „jako děti“. V rámci našich aktivit jsme proto začali rodičům klást otázky, na co hezkého si pamatují z dětství. A brzy jsme zjistili, že pro mnohé je velice těžké na tuto otázku odpovědět, dokonce i jen si na něco vzpomenout. To vše nás směřovalo k úvahám o vývoji psychiky člověka, o jeho socializaci a sociální zralosti. Je dost možné, že tito rodiče neměli nikdy předtím, nebo přinejmenším dlouhou dobu příležitost si hrát.

Při řešení rodinných kauz jsme dále naráželi na jednání rodičů, které v nás vyvolávalo pocit, že považují čas strávený s dětmi za neefektivní, směšný (je přece směšné si jen hrát), zkrátka jako čas promrhaný a zbytečný. To vše jde ruku v ruce i s některými pro psychiku velmi negativními vietnamskými tradicemi, díky nimž se děti v rodinách nehladí ani nechválí, naopak bývají velmi tvrdě kritizovány, a to bez ohledu na to, zda rodič to, co u dítěte kritizuje, zvládá lépe. U vietnamských rodičů vnímáme také velmi malé (sebe)vědomí na to, aby dětem připravili nějaký program, který by se jim jednak líbil a zároveň se něco naučily.

Začali jsem se ptát: Jak postupovat v případě, když někteří dospělí nejsou vybaveni dostatečnými, resp. alespoň nějakými zkušenostmi z vlastního dětství, které by mohli se svými dětmi opakovat? Jak postupovat, když nemají žádné pěkné vzpomínky na jakoukoli společnou činnost se svými rodiči? A napadla nás myšlenka umožnění návratu k podstatě vztahu rodič a dítě. Rozhodli jsme se, že vyzkoušíme, zda rodičům dokážeme zprostředkovat takový zážitek, který by je jednak „zahřál u srdce“ a jednak ukázal, že (i) s dětmi mohou zažít krásné chvíle. Aby se dítěti začali věnovat ne proto, že jim to někdo řekl, ale proto, že se jim to zalíbí. Protože pokud rodič nevnímá potřebné souvislosti a sám mnoho hezkého s vlastními rodiči nezažil, jak může chápat smysl informací, které mu předáváme na konzultacích?

Tento princip přitom vůbec neplatí jen pro migranty. Člověk, který díky svým omezeným zkušenostem či schopnostem neví, že možná dělá chybu, těžko sám změni své konání jen na základě rady druhého. Proč taky? Neznalost známe každý z nás, ale jak jí čelit? Ne všichni jsou tak aktivní, aby se sami snažili věci změnit. Řada dospělých raději chyby svých rodičů opakuje, než aby se z nich poučila. Řekli jsme si tedy, že se pokusíme zprostředkovat rodičům s dětmi společný, citově a vztahově hodnotný zážitek, který bude stavět na příjemném prožitku obou zúčastněných – dítěte i rodiče. Jako formu tomuto „pokusu“ jsme vybrali aktivizační metody a další techniky, které v následujícím textu blíže popíšeme.

Představení aktivit

Obecně mezi cíle našich aktivizačních aktivit patří zejména:

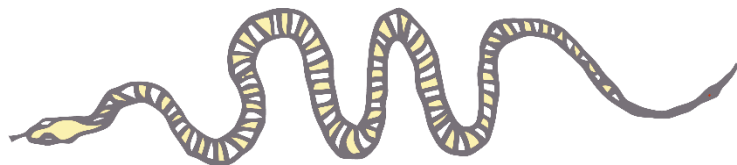
- ♥ dítě subjektivně prožije hezký a hodnotný zážitek
- ♥ rodič sám rovněž prožije hezký a hodnotný zážitek
- ♥ rodič i dítě se něco naučí
- ♥ rodič i dítě zjistí, či si vzájemně předají informaci/e, které mají velmi pozitivní vliv na jejich vztah
- ♥ rodič více pozná své dítě, a naopak
- ♥ rodič bude více motivovaný trávit s dítětem čas
- ♥ rodič bude více motivovaný s dítětem spolupracovat

Postupně jsme naplánovali a vyzkoušeli následující aktivizační aktivity, které nabízíme k zamyšlení, ale i jako doporučení pro práci s obdobnými skupinami. Aktivity jsou různě náročné na počet zúčastněných lektorů/průvodců a každá z nich směřuje ke svým specifickým cílům. Většinu lze s úpravami realizovat opakovaně, proto jsou zde popsány jen obecné a společné prvky; ty konkrétní si každý odborník může sám obměnit. Aktivitu AA1 jsme jedinou popsali ve více formách, protože v ní na formě a přesném odborném provedení velmi záleží, a rovněž bylo naším cílem, aby při opakování neměl rodič pocit, že dělá totéž.

Do našeho aktivizačního programu jsme postupně zařadili následující AA:

- 1) **AA1 interaktivní prožitkový seminář pro rodiče a dítě 1+1**, doplněný o následující varianty:
  - AA1/D pro děti nízkého věku nebo pro děti, které mají problémy s komunikací
  - AA1/P pokračující/navazující pro stejného rodiče a dítě
  - AA1/2 varianta pro stejného rodiče s druhým dítětem
- 2) **AA2 výlet s programem pro celou rodinu – zážitkový seminář**
- 3) **AA3 interaktivní seminář přípravy rodiče s dítětem do školy**
- 4) **AA4 skupinové sdílení**
- 5) **AA5 interaktivní nácvikové konzultace s odborníkem**

K jednotlivým aktivitám jsou rodiče a děti přiřazovány dle aktuální potřeby i toho, zda se aktivita v dané době pro rodinu hodí. Níže se budeme věnovat obsahu a specifickým cílům jednotlivých aktivit.

Aktivizační aktivita AA1 – interaktivní prožitkový seminář pro rodiče a dítě 1+1

Cíl aktivity

První aktivita má za cíl vytvořit chráněný čas pro jednoho rodiče a jedno dítě – intimnější, společný, příjemný a hodnotný zážitek pro vzájemný vztah, kdy vzájemně získají nové poznatky jeden o druhém. Může jít o prostředek k uvědomění si (a někdy i pojmenováním) aspektů vzájemného vztahu a motivaci k dalším možnostem jeho prohlubování i ke společným aktivitám v běžném rodinném životě.

Metodické principy:

Aktivita vychází z hlavní otázky: Co může přinést ve vzájemné činnosti a vztahu příjemný pocit ze společně tráveného času, který účastníci dost možná poznají poprvé v životě? Dozvědět se něco o sobě navzájem? Pojmenovat společné zájmy? Ocenit vzájemně, čeho si na sobě váží? Naplánovat si nějakou společnou aktivitu?

V komplikovaném či zatíženém vztahu však vůbec nemusí být snadné na dané otázky odpovědět. Natož potom při společné činnosti. Z toho důvodu je komunikace zúčastněných podporována – **facilitována a mediována** – zkušeným **interkulturním mediátorem**, který mluví oběma jazyky. Aby tito facilitátoři mohli efektivně se zúčastněnými jednat, musí je nejprve základním způsobem poznat. Proto se nejprve baví s každým z účastníků zvlášť. Následně je pro ně snadnější vzájemnou komunikaci a její intenzitu prohlubovat.

Při realizaci aktivity se mohou objevit nejrůznější **bariéry vztahu či komunikace** mezi zúčastněnými, například:

- ♥ Rodič nemusí být ochotný jednat s dítětem jinak než z pozice autority.
- ♥ Účastníci nejsou zvyklí spolu vůbec (o některých věcech) hovořit.
- ♥ Účastníci nejsou schopni se spontánně otevřít.
- ♥ Rodič má velké obavy z českého jazyka.

Podle aktuálních klientů a jejich vztahu lektori směřují svou práci nejen k obecnému cíli všech aktivizačních aktivit a k specifickým cílům aktivity AA1, ale také k variabilním cílům dle potřeby. Variabilními cíli dané aktivity mohou být například:

- Naučit rodiče některá slovíčka.
- Naučit rodiče pokládat dětem otevřené otázky.
- Zjistit věci, které o sobě zatím zúčastnění nevědí.
- Nastolit určitou rovnováhu mezi pozicí rodiče a dítěte.
- Naučit jednu ze stran/obě strany si vzájemně naslouchat.

Popis aktivity

Příprava před setkáním

Ještě před vlastním setkáním se **lektorský tým stručně seznámí s vybranými informacemi o rodině a dítěti**. Důležité kromě jmen jsou u dítěte věk, navštěvovaná třída, jak je dlouho v ČR, zda a jak dobře ovládá češtinu, zda jsou známa jakákoli jeho specifika či omezení – sociální, zdravotní, mentální, poruchy učení aj. Dále je dobré znát historii a aktuální situaci rodiny, i té rozdělené nebo neúplné, případně sociálně-právní okolnosti (soudní rozhodnutí, problematika OSPOD apod.).

Vlastní setkání

Vlastní setkání má 5 částí, včetně přestávky:

1. Úvod
2. Separátní rozhovory
  - A. Rozhovor s dítětem
  - B. Rozhovor s rodičem
3. Přestávka
4. Praktická aktivita: Postava
5. Zakončení

1. Úvod

Cílem úvodního setkání je získání orientace obou účastníků v rámci dané aktivity a snížení jejich nejistoty či obav tím, že se seznámí s přítomnými (facilitátorem, tlumočníkem apod.) a dozví se vše o tom, co je čeká a proč. Jde v podstatě o vzájemné seznámení se z důvodu odbourání obav a napětí.

Po **uvítání a vzájemném představení všech přítomných** (u lektorů, tlumočníků a dalších přítomných osob krátce i jejich profese či studium) následuje kratší úvodní část, v níž průvodce programem popíše **kontext a smysl projektu, cíl aktivity** a v obecné rovině také strukturovaně to, co dvojici čeká. Popis je obecný ve smyslu „budete společně vytvářet, spolupracovat, užívat si společný čas, výsledek si můžete odnést domů na památku apod.“

Popíše se také **časové členění aktivity** – tedy společný úvod (15 minut), po němž následuje oddělené povídání rodiče s jedním lektorem a dítěte s druhým lektorem (cca 45 – 60 minut) a po něm společná tvořivá aktivita (cca 60 minut). Na závěr může být společné sezení a zhodnocení pocitů. Důležité je uvést také **praktické informace** ohledně přestávky, možnosti napít se či najíst, kde je WC apod. Rovněž je v úvodu možné nabídnout něco k pití (vodu, čaj, pro rodiče kávu) nebo drobnost k jídlu (sušenky, ovoce apod.).

2. Separátní rozhovory

Cílem rozhovorů je **naladit účastníky na společnou smysluplnou aktivitu**, která by jim měla být příjemná a přinést jim konkrétní hmatatelný výsledek, který společně vytvoří a odnesou si domů. Ten je odrazem jejich současného vztahu a možností jeho dalšího rozvíjení formou společně stráveného času v různých podobách, včetně nastavení si společných cílů pro nastávající období.

Další rovina, kterou má rozhovor přinést, je **uvědomění a pojmenování konkrétních charakteristik vztahu rodiče a dítěte, které odráží minulost i současnost vztahu**. Jde především o povahu dítěte, jeho zájmy, silné stránky a talenty, jeho rezervy, vztahy se členy rodiny, kamarády, školou a dalším prostředím, kde se dítě pohybuje.

Rozhovor by se měl zaměřit na témata, která budou směřovat k následné společné práci, ale také (především) k možnosti trávit společně čas i v běžném životě. V obou rozhovorech jde o uvědomění toho, co dítě dělá rádo, co by chtělo, po čem touží, zdali ho něco trápí, jaká má přání. A na straně druhé, jak s tím zachází rodič: zda a co o tom ví, jak se k tomu staví, co pro to dělá, co dělají společně, co je spojuje. V případě rodiče je také důležité uvědomění si návaznosti na rodinu a předky a předávání rodinných hodnot, stejně jako uvědomění si schopností a kvalit svých i svého dítěte (co umím já a co ono, co ho můžu naučit, co se učím od něj, co se mi na tom druhém líbí, co děláme spolu, co nás spojuje apod.).

Co je velmi důležité, **neřešit v rámci aktivity žádné problémy zúčastněných**. Oni sami bývají často ve stresu kvůli nějaké situaci, ve které se nacházejí (tlak z OSPOD, trestní řízení apod.). Veškeré dotazy jsou proto směřovány pozitivně: Jak jste vše překonal/a? Na co jste na sebe pyšná/ý? V čem je dítě šikovné?

A. Rozhovor s dítětem

Rozhovor s dítětem by měl optimálně provádět lektor s praxí v práci s dětmi, nebo alespoň lektor, který se umí na děti naladit. Ideální je, když hovoří oběma jazyky, případně musí pracovat s tlumočnickem. Rozhovor se zaměřuje na koníčky, školu, co dítě baví, co dělá rádo, co naopak nerado, zda má kamarády a odkud (škola, kroužky, lokalita, kde bydlí), na život v rodině, sourozence, prarodiče, na trávení času s rodiči, na kontakt s Vietnamem apod. Je vhodné se nenásilně zastavit i u toho, co mu spíš

nejde, nebaví, nebo co je pro něho problém, včetně témat sociálních (kamarádi, spolužáci, učitelé, rodiče...). V každém případě je třeba se zaměřit na budoucnost – co by dítě rádo dělalo, až bude velké, jakou školu by chtělo studovat, jaké by si přálo navštěvovat kroužky nebo jaké volnočasové aktivity ho baví, zkrátka co by obecně dítě chtělo a jaká má přání.

Pro vyzdvížení pozitivních emocí je vhodné se ptát:

- ♥ na věci, které dělá rádo dítě, ale i jeho rodič
- ♥ na věci, kterých si váží na sobě samém a kterých si váží u svého rodiče
- ♥ na pozitivní odkazy rodiny, jsou-li (na co je u své rodiny pyšné apod.)
- ♥ na to, v čem je dítě dobré a v čem je dobrý jeho rodič
- ♥ na to, co musí překonávat a co statečně překonávají
- ♥ co má dítě rádo a co má rád jeho rodič
- ♥ jaká má životní přání a na jejich vyplnění

Otázky je vhodné klást jak na dítě, tak vždy i na jeho rodiče. Cílem je vytvořit prostor pro zjištění, zda zúčastnění mají nějaké odpovědi podobné, nebo aby se případně od sebe dozvěděli něco nového. V podstatě jde o porovnání pohledu dítěte a rodiče, které může být pro oba zajímavé.

Otázky a témata vhodná pro rozhovor s dítětem (příklady):

ŠKOLA

- Máš ve třídě/škole nějakého kamaráda/kamarádku? Čecha/Vietnamce?
- Chtěl bys být spíše ve Vietnamu, nebo zůstat v ČR (nyní/v dospělosti a proč)?
- Je pan učitel/učitelka hodná? Když tě něco trápí, někdo ti ubližuje, máš důvěru se mu/jí svěřit?
- Pomáhá ti pan učitel/učitelka nebo spolužáci se školními úkoly?
- Jaký předmět tě nejvíce baví, a naopak?

OSOBNOST DÍTĚTE (S OHLEDEM NA VĚK)

- Co ti nejvíce jde?
- Co tě baví?
- Co děláš rád?
- Jak trávíš čas s rodiči?
- Jak tě rodiče vnímají?
- Co chtějí dělat oni a co ty?

RODIČE A RODINA:

- Co se ti nejvíce líbí na mamince a co na tatínkovi?
- S kým trávíš více času?
- Když tě něco trápí, s kým si o tom povídáš?
- Co děláš s maminkou a co s tatínkem, případně co bys chtěl/a dělat?
- Čeho si na rodičích vážíš?
- Co pro tebe znamená rodina?
- Jsi na svou rodinu za něco pyšný/á?

Závěrečné otázky (upravovat dle situace a věkové hranice dítěte):

- ♥ Kdybys měl/a 3 kouzelné oříšky, kouzelný prsten nebo kouzelnou hůlku, co by sis přál/a?
- ♥ Kdybys mohl/a něco změnit, co by to bylo?
- ♥ Na co jsi na sebe pyšný/á?

B. Rozhovor s rodičem

Po úvodní konverzaci, která je především motivační (např. aby se představil a něco o sobě krátce řekl), směřuje rozhovor k rodinné historii, zvyklostem, výjimečným událostem či skutkům, a také hodnotám, které rodiče předávají dál svým dětem. Může začít dětstvím rodiče, popisem širší rodiny, příbuzných, prarodičů a jejich domácností, včetně situace v původním vietnamském domově. Obvykle se také dotkneme důvodů a průběhu přestěhování do České republiky a kontaktů s vietnamskými příbuznými. Je vhodné mluvit o současnosti rodiny, a především o dítěti, které přišlo společně. Jaké je, jak se chová, co dělá, co ho baví, jak prospívá ve škole, zda má kamarády. Nemusí jít čistě o věcné informace, jsou na místě i zážitky, emoce, vnímání toho, co se stalo či děje (např. jaké to pro vás bylo, jak jste to prožívali, co bylo nejtěžší, jak jste to zvládli, to jsou cenné okamžiky, jste pro něj asi důležitý apod.). Důležité téma je, zda rodina tráví nějaký čas společně a co v tom čase dělá. Rozhovor by měl směřovat na předání rodinných hodnot, tradic a také propojení a vazbu s předchozí generací.

Otázky vhodné pro rozhovor s rodičem (příklady):

Vaše poslání/odkaz rodiny pro dítě

- Je nějaký rodinný odkaz, které si z generace na generaci předáváte?
- Jste na sebe/na dítě za něco pyšný/á? Co to je?
- Jste pyšný/á na dítě – a na co konkrétně?
- Jaké je dítě?
- Před čím jej chránit?
- Co dělat spolu?
- Vaše přání?
- Přání dítěte?
- Co dělat v nejbližších dnech – čím si udělat radost?
- Co dítěti vzkázat?
- Jaké překážky jste překonával/a, nebo překonáváte?
- Jaké si myslíte, že překážky překonává dítě?
- Kdybyste mohl/a, co byste změnil/a kouzelným proutkem?

Další vhodné otázky můžeme nalézt i na kartách „sebepéče“, které jsme v rámci projektu zakoupili a jsou běžně k dostání.

Před přestávkou se lektor zeptá, zda je možné věci, o kterých si povídali, zmínit nahlas i pro dítě.

3. Přestávka

Přestávku je rozhodně vhodné zařadit. Jednak pro krátký odpočinek a občerstvení a jednak kvůli oddělení dvou různých aktivit. Je však důležitá především pro možnost soukromého setkání obou lektorů, kteří vedli separátní rozhovory. Slouží k potvrzení informací o účastnících, předání důležitých postřehů a k domluvě na dalším postupu. Tento rozhovor je důležité vést bez přítomnosti účastníků. Ostatní přítomné osoby by měly být v jejich společnosti.

4. Praktická aktivita

V dané části posilujeme prožitek zúčastněných, především ten emoční, ale i věcný výtvarným ztvárněním či symbolikou, kterou spolu účastníci přímo vytvoří.

POSTAVA - Průběh aktivity pro rodiče a starší dítě (cca 7 – 14 let)

Na společnou aktivitu je vhodné mít 1 – 1,5 hodiny času. Prvním krokem je **obkreslení reálné postavy dítěte na velký papír**. Dítě si lehne na papír (může ležet v jakékoliv poloze, kterou si zvolí; nejčastější bývá klasická poloha na zádech, ale je možné ležet na boku či jinak). Postavu obkresluje rodič, ideálně silnějším fixem. Podle velikosti dítěte je možné vytvořit obrys dítěte na velkém stole, nebo u větších dětí na podlaze.

Další fází je **společné hledání konkrétního výtvarného ztvárnění nějakého společného obsahu**, který při společném povídání účastníci sami zmíní, považují ho za důležitý, zajímavý apod., nebo je za ně vysloví lektorů na základě toho, co se dozvěděli z rozhovorů. Je také možné inspirovat se činnostmi a přáními dítěte či možnostmi společných aktivit. Je možné využít obrázků a fotografií z časopisů, kreslení či dokreslení, využití symbolů, krátkého popisu nebo jen napsaných slov. Tyto výtvarné prvky dítě umísťuje do postavy podle vlastní preference, případně podle dohody s rodičem. Je také možné tyto výtvarné prvky umístit na papír mimo postavu, pokud si to tak dítě vybere.

Důležité je, aby výtvarné prvky neurčovalo jen dítě, ale aby byl aktivně zapojen i rodič a také on navrhoval, co z jeho pohledu má do postavy přijít, případně kam prvek umístit. I v této fázi je možný dialog, neměl by ale přejít do konfrontace. Měl by **směřovat především do budoucnosti a akcentovat přínosy**. Je třeba neustále dbát na to, aby to byla skutečně **společná aktivita a společná kreativita rodiče a dítěte**.

V závěru aktivity dostanou oba k dispozici různé nálepky (omezený počet, obvykle kolem tří kusů), které umístí k prvkům, které jsou pro ně nejdůležitější - např. co by si nejvíce přáli, co se dozvěděli nového, co je mile překvapilo, nový společný cíl apod.

Na závěr aktivity je vhodné zařadit krátké shrnutí lektorem a nabídnout slovo každému účastníkovi - zařadit reflexi ve smyslu, jaké to pro ně bylo, co si odnášejí, co je pro ně novým impulsem do budoucna. Lze spojit se společným setkáním všech přítomných a s rozloučením. Výsledek aktivity - papír s obkreslenou a výtvarně dotvořenou postavou - si srolovaný do ruličky odnášejí účastníci domů na památku, společně s podepsaným přáním od všech, kteří se na aktivitě podíleli.

Při realizaci čtvrté aktivity je důležité užívat si společný obsah a výtvarnou činnost.

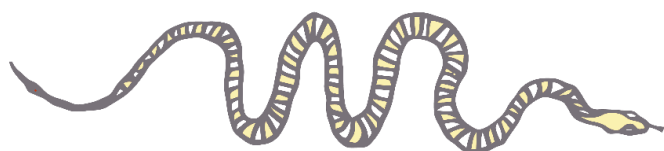
Cílem by nemělo být do důsledku vyjmenovat vše, co si účastníci před tím vymysleli, ale užít si společnou interakci při vzájemném objevování a tvoření. V případě, že účastníci postavu dotvořit nestihnou, mohou si ji odnést domů a dokončit ji tam.

Pomůcky pro aktivitu POSTAVA

- Role pevnějšího papíru s dostatečnou šířkou, aby se vešla reálná obkreslená postava i s rukama
- tužky, fixy, pastelky
- balík různorodých časopisů s barevnými fotografiemi
- různé nálepky (srdíčka, kytičky, smajlíci apod.)
- lepidlo (ideálně vysunovací)
- několikery nůžky (pokud možno aspoň jedny pro leváka)
- přání, podepsané všemi lektory a tlumočníky, které na závěr dostane dítě na památku

Aktivizační aktivita A1/D – verze DORT pro rodiče a mladší dítě

Tuto aktivitu jsme zvolili pro případy, kdy děti ještě nedokáží dostatečně komunikovat pro potřeby metodiky výše popsané. Je určena dětem, které nejsou schopné racionálních rozhovorů nebo reakcí na položené otázky, což se týká zejména **dětí mladších sedmi let nebo dětí s potížemi komunikace** (těžší dysfázie, deprese, sociální fobie, poruchy autistického spektra apod.).

DORT - Průběh aktivity pro rodiče a mladší dítě (cca 3 – 7 let)

Na společnou aktivitu je vhodné mít 1,5 – 2 hodiny času, ale obvykle stačí méně, protože malé dítě udrží pozornost kratší dobu. V první části nakreslí dítě na velký papír s pomocí rodiče nebo lektora dort. Podle volby dítěte může být jakéhokoliv tvaru, ale osvědčuje se dort několikapatrový.

Lektor by měl nejprve zjistit, zda vietnamské dítě vůbec ví, co to dort je. Pokud ne, je potřeba pojem vyjasnit nebo přiblížit něčemu, co zná, případně mu jej ukázat na obrázku. Komunikaci je potřeba vést citlivě a v žádném případě nezpůsobit otázkami či komentářem v dítěti špatný pocit, že něco neví, nebo nikdy nejedlo (s ohledem na odlišnou vietnamskou kulturu se to může stát). Je také možné, že nezná české slovo „dort“, i když vlastní chuťovou zkušenost má.

Na dort si posléze dítě napíše své datum narození a můžeme se dotknout tématu oslavy narozenin. Vietnamská kultura upřednostňuje výročí úmrtí předků, takže akcent na narozeniny dítěte je rovněž kulturně vyrovnávající a směřuje aktivitu k dítěti jako centru pozornosti.

Když je dort nakreslený, dítě a rodič navrhuje, co do jednotlivých pater dortu dají - co kdo má rád, komu co chutná, a hledají obrázky či vytváří kresby toho, co by v dortu měli rádi. Lektor by měl spolupráci rodiče s dítětem podporovat, pasivnější povzbuzovat. Obvykle dítě navrhuje nejrůznější ovoce, sladkosti, čokoládu, kakao nebo suroviny (mouku, mléko, máslo). Pokud dítě navrhne suroviny pro dort neobvyklé, akceptujme to (dort může být i slaný). Může se stát, že dítě bude chtít dát na dort hračku, i to je možné, alespoň se rodič dozví, co by si dítě přálo. Není důležité,

aby dort odpovídal obvyklé konvenci, **důležitá je aktivita a tvořivost dítěte ve spolupráci s rodičem.**

Když je kresba dortu hotová, nastává druhá fáze aktivity, a to **vytvoření vlastního skutečného dortu** – v improvizovaných podmínkách nepečený, tzv. skládaný dort ve skleničce. Dítě i rodič si vytvářejí každý svůj vlastní dort postupným skládáním jednotlivých vrstev do skleničky, podle vlastní volby a chutí z připravených surovin. Fantazii se meze nekladou, jen je potřeba měkké suroviny střídat s vrstvami piškotů. Dítěti je vhodné napovědět, jak jednotlivé suroviny střídat.

Když jsou dorty hotové, je možné vzájemné ochutnání nebo ochutnání nechat až na doma (ideální je nechat dorty vychladit v lednici), protože účastníci si své dorty jako výsledek společně stráveného času odnesou domů.

Po skončení aktivity je možné dát účastníkům prostor pro krátkou zážitkovou reflexi. V případě únavy dítěte to není nutné. Pro aktivitu s malým dítětem je důležitý zážitek jako takový.

Pomůcky pro aktivitu DORT

- role pevnějšího papíru s dostatečnou šířkou, aby nakreslený dort byl velký natolik, aby do něj šly lepit a kreslit obrázky
- tužky, fixy, pastelky
- několikery nůžky (pokud možno aspoň jedny pro leváka)
- balík různorodých časopisů s barevnými fotografiemi (zde se hodí především reklamní letáky z obchodů s potravinami)
- lepidlo (ideálně vysunovací)
- přání, podepsané všemi lektory a tlumočníky, které si odnese dítě na památku

Pomůcky k opravdovému dortu:

- sklenička se šroubovacím víčkem
- lžičky, vidličky, případně další nástroje podle potřeby (nůž)
- papírové utěrky
- omyvatelný stůl nebo podložka, kterou lze umýt či vyhodit po zašpinění

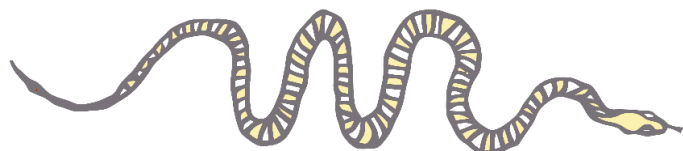
Suroviny:

- dětské kulaté piškoty
- drobné nebo nakrájené syrové či kompotované ovoce
- zakysaná smetana (alespoň 1, lépe 2 - na každý dort, podle velikosti sklenice)
- džem
- moučkový cukr
- kakao (ideálně Granko, které je sladké)
- nasekaná čokoláda nebo lentilky apod.

Množství se řídí podle velikosti skleničky. Je vhodné mít 2 – 3 druhy ovoce, aby byl výběr. V případě syrového ovoce jsou vhodnější měkké druhy (banán, jahody, maliny, borůvky, kousky citrusů). Smetanu je možné trochu přisladit nebo ochutit kakaem

5. Závěr a rozloučení

Po skončení aktivit je možné (a u starších dětí i vhodné) setkat se společně opět se všemi přítomnými, shrnout aktivitu, dát prostor pro krátkou reflexi a celé setkání pozitivně zakončit. Nakonec dostanou rodič a dítě přání podepsané všemi přítomnými a domů si odnesou výsledek společné aktivity - své dorty.

Aktivizační aktivita A1/P – verze rodič + další dítě (sourozenec)

V rodinách jsou často sourozenci. Je možné, že se řešení kauzy týká celé rodiny, včetně sourozenců, anebo je vhodné sourozence zapojit z jiných důvodů, např. kvůli zlepšení rodinných vztahů. Aby rodič neočekával, jak bude aktivita s druhým dítětem probíhat, zvolili jsme pro ni jinou formu než pro aktivitu s dítětem prvním. Cíle však v zásadě zůstávají stejné.

Cíl aktivity

Sourozenec, případně sourozenci jsou také členové rodiny a předpokládané změny ve smyslu většího akcentu na společný rodinný čas se týkají i jich. Proto je důležité, aby i oni byli do konkrétní rodinné „proměny“ zahrnuti. Neposkytnutí možnosti zúčastnit se aktivity také, může navíc dítě vnímat jako diskriminační, může se cítit odstrčené, mít ze strany rodičů pocit nedostatku pozornosti, což se může projevat odporem, „zlobením“, děláním naschválů, či naopak ostantativní pasivitou. Tato aktivita má přinést vyvážený přístup k oběma dětem, dodat jim pocit spravedlnosti a stejné hodnoty v rodině.

Cílem je opět poskytnout rodiči s druhým dítětem chráněný čas na aktivitu, která jim přinese příjemný společný zážitek. Ten je stejně jako u prvního dítěte prostředkem k uvědomění (a někdy i pojmenování) aspektů vzájemného vztahu a motivací k dalším možnostem jeho prohlubování, a to společnými aktivitami v běžném rodinném životě.

Popis aktivity

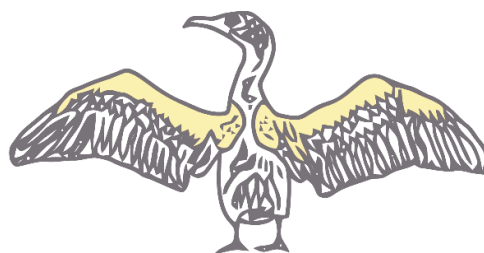
Příprava před setkáním

Příprava probíhá stejně jako při setkání rodiče s prvním dítětem. Lektorský tým se stručně seznámí s informacemi o rodině a dítěti. U dětí je důležitý věk, navštěvovaná třída, jak je dlouho v České republice, zda a jak dobře ovládá češtinu, zda jsou známa jakákoli specifika či omezení – sociální, zdravotní, mentální, poruchy učení aj. Dále jej zajímá historie a aktuální situace rodiny, včetně rozdělené nebo neúplné rodiny, případně sociálně-právní okolnosti (soudní rozhodnutí, problematika OSPOD apod.).

Vlastní setkání

Vlastní setkání má 5 částí, včetně přestávk:

1. Úvod
2. Separátní rozhovory
  - A. Rozhovor s dítětem
  - B. Rozhovor s rodičem
3. Přestávka
4. Praktická aktivita - RUCÉ
5. Zakočení

1. Úvod

Po **uvítání a vzájemném představení všech přítomných** (u lektorů, tlumočnicků a dalších přítomných osob krátce i jejich profese či studium) následuje kratší úvodní část, v níž průvodce programem popíše **kontext a smysl projektu, cíl aktivity** a v obecné rovině také strukturovaně to, co dvojici čeká. Popis je obecný ve smyslu „budete společně vytvářet, spolupracovat, užívat si společný čas, výsledek si můžete odnést domů na památku apod.“

Popíše se také **časové členění aktivity** – tedy společný úvod (15 minut), po němž následuje oddělené povídání rodiče s jedním lektorem a dítěte s druhým lektorem (cca 45 – 60 minut) a po něm společná tvořivá aktivita (cca 60 minut). Na závěr může být společné sezení a zhodnocení pocitů. Důležité je uvést také **praktické informace** ohledně přestávky, možnosti napít se či najíst, kde je WC apod. Rovněž je v úvodu možné nabídnout něco k pití (vodu, čaj, pro rodiče kávu), nebo drobnost k jídlu (sušenky, ovoce apod.).

2. Separátní rozhovory

Cílem rozhovorů je **naladit účastníky na společnou smysluplnou aktivitu**, která by jim měla být příjemná a přinést jim konkrétní hmatatelný výsledek, který společně vytvoří a odnesou si domů. Ten je odrazem jejich současného vztahu a možností jeho dalšího rozvíjení formou společně stráveného času v různých podobách, včetně nastavení si společných cílů pro nastávající období.

Další rovina, kterou má rozhovor přinést, je **uvědomění a pojmenování konkrétních charakteristik vztahu rodiče a dítěte**, které odráží minulost i současnost vztahu. Jde především o povahu dítěte, jeho zájmy, silné stránky a talenty, jeho rezervy, vztahy se členy rodiny, kamarády, školou a dalším prostředím, kde se dítě pohybuje.

Rozhovor by se měl zaměřit na témata, která budou směřovat k následné společné práci, ale také (především) k možnosti trávit společně čas i v běžném životě. V obou rozhovorech jde o uvědomění toho, co dítě dělá rádo, co by chtělo, po čem touží, zdali ho něco trápí, jaká má přání. A na straně druhé, jak s tím zachází rodič: zda a co o tom ví, jak se k tomu staví, co pro to dělá, co dělají společně, co je spojuje. V případě rodiče je také důležité uvědomění si návaznosti na rodinu a předky a předávání rodinných hodnot, stejně jako uvědomění si schopností a kvalit svých i svého dítěte (co umím já a co ono, co ho můžu naučit, co se učím od něj, co se mi na tom druhém líbí, co děláme spolu, co nás spojuje apod.).

A. Rozhovor s dítětem

Rozhovor s dítětem by měl optimálně provádět lektor s praxí v práci s dětmi, nebo alespoň lektor, který se umí na děti naladit. Ideální je, když hovoří oběma jazyky, případně musí pracovat s tlumočnickem. Rozhovor se zaměřuje na koníčky, školu, co

dítě baví, co dělá rádo, co naopak nerado, zda má kamarády a odkud (škola, kroužky, lokalita, kde bydlí), na život v rodině, sourozence, prarodiče, na trávení času s rodiči, na kontakt s Vietnamem apod. Je vhodné se nenásilně zastavit i u toho, co mu spíš nejde, nebaví, nebo co je pro něho problém, včetně témat sociálních (kamarádi, spolužáci, učitelé, rodiče...). V každém případě je třeba se zaměřit na budoucnost – co by dítě rádo dělalo, až bude velké, jakou školu by chtělo studovat, jaké by si přálo navštěvovat kroužky nebo jaké volnočasové aktivity ho baví, zkrátka co by obecně dítě chtělo a jaká má přání.

Příklady otázek a témat vhodných pro rozhovor s dítětem naleznete [v předchozí aktivitě](#).

B. Rozhovor s rodičem

Po úvodní konverzaci, která je především motivační (např. aby se představil a něco o sobě krátce řekl), směřuje rozhovor k rodinné historii, zvyklostem, výjimečným událostem či skutkům, a také hodnotám, které rodiče předávají dál svým dětem. Může začít dětstvím rodiče, popisem širší rodiny, příbuzných, prarodičů a jejich domácností, včetně situace v původním vietnamském domově. Obvykle se také dotkneme důvodů a průběhu přestěhování do České republiky a kontaktů s vietnamskými příbuznými. Je vhodné mluvit o současnosti rodiny, a především o dítěti, které přišlo společně. Jaké je, jak se chová, co dělá, co ho baví, jak prospívá ve škole, zda má kamarády. Nemusí jít čistě o věcné informace, jsou na místě i zážitky, emoce, vnímání toho, co se stalo či děje (např. jaké to pro vás bylo, jak jste to prožívali, co bylo nejtěžší, jak jste to zvládli, to jsou cenné okamžiky, jste pro něj asi důležitý apod.). Důležité téma je, zda rodina tráví nějaký čas společně a co v tom čase dělá. Rozhovor by měl směřovat na předání rodinných hodnot, tradic a také propojení a vazbu s předchozí generací.

Příklady otázek a témat vhodných pro rozhovor s rodičem naleznete [v předchozí aktivitě](#). Je samozřejmě možné, že bude rodiče zpovídat totožný lektor, s nímž už rodič aktivitu absolvoval s prvním dítětem. V tom případě je pochopitelné, že se lektor přizpůsobí situaci, pokud si rodiče i jeho situaci nějak pamatuje.

3. Přestávka

Přestávku je rozhodně vhodné zařadit. Jednak pro krátký odpočinek a občerstvení a jednak kvůli oddělení dvou různých aktivit. Je však důležitá především pro možnost soukromého setkání obou lektorů, kteří vedli separátní rozhovory. Slouží k potvrzení informací o účastnících, předání důležitých postřehů a k domluvě na dalším postupu. Tento rozhovor je důležité vést bez přítomnosti účastníků. Ostatní přítomné osoby by měly být v jejich společnosti.

4. Průběh aktivity pro rodiče a staršího sourozence (cca 7 – 14 let)

RUCE

Na společnou aktivitu je vhodné mít 1 – 1,5 hodiny času. Na velký papír nejdříve obkreslí obě své ruce rodič, poté to učiní dítě. Další varianta je obkreslit si ruce navzájem, což může být i zábavnější forma.

Ruce jsou obkreslovány tak, aby vytvářely symbolické slunce, tedy dlaněmi ke středu a prsty směřujícími ven, aby vytvářely symbolické sluneční paprsky. Další varianta je ruce obkreslit, vystřihnout a na velký papír sestavit a nalepit. Doporučujeme nechat kolem rukou a mezi rukami trochu prostoru, aby do něj bylo možné psát.

Do rukou dítě a rodič píše, kreslí či lepí:

- první ruka rodiče: jak se vidí rodič
- druhá ruka rodiče: jak vidí svého rodiče dítě
- první ruka dítěte: jak se vidí dítě
- druhá ruka dítěte: jak vidí své dítě rodič

Celé výtvarné zpracování se týká témat: jak se vidím, co bych chtěl, co mám rád, čeho si na druhém vážím, co oceňuji.

Následuje shrnutí a povídání o tom, co účastníci do rukou umístili – kde se shodli, kde to vidí každý jinak, co koho překvapilo, případně proč. Nakonec popíše doprostřed rukou shrnutí hlavních vlastností dítěte, na kterých se spolu shodují. Do prostoru okolo rukou popíše dítě to, co by chtělo dělat a jak by chtělo trávit svůj čas, ať už samo nebo s rodinou.

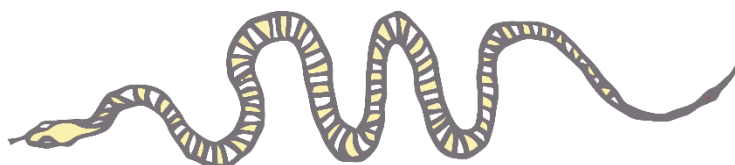
Po této aktivitě je vhodné zařadit krátké shrnutí lektorem a nabídnout slovo každému účastníkovi. Je vhodné zařadit reflexi ve smyslu, jaké to pro ně bylo, co si odnášejí, co je pro ně novým impulsem do budoucna. Situaci lze spojit se společným setkáním všech přítomných a rozloučením.

Domů si účastníci odnesou svůj výtvar - srolovaný papír se čtyřma rukama, a také přání s podpisy všech, kteří se na aktivitě podíleli.

Pomůcky pro aktivitu RUCE

- Pevnější papír s dostatečnou šířkou pro čtyři ruce i psaní do prostoru kolem nich
- tužky, fixy, pastelky
- balík různorodých časopisů s barevnými fotografiemi
- různé nálepky (srdíčka, kytičky, smajlíci apod.)
- lepidlo (ideálně vysunovací)
- nůžky (pokud možno aspoň jedny pro leváka)
- přání, podepsané všemi lektory a tlumočníky, které na závěr dostane dítě na památku

Aktivizační aktivita A1/2 – verze pro rodiče a stejné dítě podruhé

Tato verze je určena pro rodiče s dítětem, kteří již aktivitu AA1 absolvovali. Zařazujeme ji, pokud je rodina k pokračování aktivity motivovaná nebo pokud s příslušnými odborníky vnímáme, že je druhé setkání přínosné.

Cíl aktivity

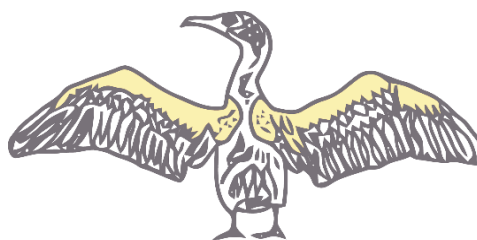
Cílem setkání je najít a konkretizovat společné aktivity, které bude možné uskutečnit a kterými rodina naplní cíle formulované výše. Výsledkem setkání je plán tří konkrétních aktivit v dohledném čase. Musí obsahovat konkrétní aktivity, termíny a potřebné kroky k jeho uskutečnění.

Popis aktivity

Časový rozsah aktivity se předpokládá 1 – 2 hodiny maximálně, reálně bude spíše méně.

Setkání má 3 fáze:

1. Brainstorming
2. Výběr aktivit
3. Tvorba plánu

1. Brainstorming

Brainstorming představuje hledání a zachycení nápadů, ze kterých bude posléze možné vybírat. Rodič i dítě vymýšlejí, jaké zajímavé aktivity by společně mohli uskutečnit, a nahlas je pojmenovávají. Lektor jim pomáhá je na velký papír zapisovat, přitom ctí následující pravidla brainstormingu:

- Najít co nejvíce nápadů
- Při hledání navazovat na předchozí a nechat se jimi inspirovat
- Nechat plynout fantazii, v ničem se neomezovat
- Dbát na pravidlo odloženého hodnocení (tzn. v tuto chvíli nehodnotit, nekritizovat, ani nemít vnitřní cenzuru)

2. Výběr aktivit

Z navržených aktivit posléze rodič a dítě společně vyberou tři, které oba vnímají v rámci svého času za přijatelné, lákavé, realizovatelné, případně které považují za potřebné.

3. Tvorba plánu

Pro každou aktivitu musí účastníci stanovit termín a časový rozsah. Dále by měli stručně, ale co možná nejkonkrétněji popsat, jak by měla aktivita probíhat. Součástí plánu může být také soupis potřebných věcí/pomůcek a seznam potřebných kroků či informací, které je třeba zjistit dopředu.

Plán by měl být přiměřeně detailní – čím více dopodrobna bude promyšlený, tím se zvětšuje pravděpodobnost, že bude také s úspěchem realizovaný.

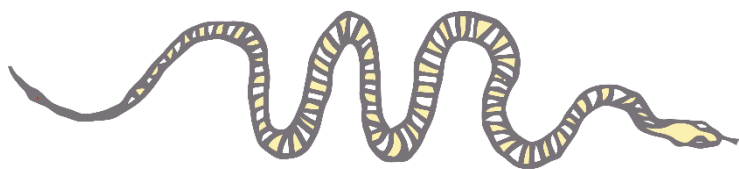
Výstupem by ale neměl být jen výběr a plán aktivit s konkrétními informacemi. Důležité je i jeho pěkné zapsání/zpracování - nejlépe na barevné čtvrtce nebo zvýrazněný barevnými zvýrazňovači apod., aby bylo lákavé si ho odnést domů a vystavit si ho. Na výtvarném zpracování by se měli podílet opět rodič a dítě společně, aby měli nejen pěkný společný výsledek, ale i zážitek z jeho vypracování.

Metodické poznámky

Vhodné je dopředu probrat a zvážit s rodičem následující otázky či situace:

- Bude do aktivit (nebo do některé z nich) zahrnut také někdo další z rodiny/zbytek rodiny?
- Jak se postavit k finančně náročným nápadům, nebo nepřiměřeně náročným či nebezpečným aktivitám (s ohledem na věk apod.)?
- Jaký bude způsob společného rozhodování (jak postupovat, když např. jeden z dvojice navrženou aktivitu absolvovat nechce apod.)?

Na lektorovi poté spočívá, aby rozhovor a nastalé situace během něj zkušeně facilitoval a celou aktivitu směřoval k dohodě, která bude vyhovovat oběma zúčastněným.

Podmínky realizace aktivit AA1

Z hlediska prostoru jsou ideální dvě místnosti s přiměřenou teplotou a dostatkem světla, aby bylo možno vést zároveň dva rozhovory nerušeně. Pokud je k dispozici místnost jen jedna, měla by být natolik velká, aby byly dvojice dostatečně daleko od sebe a při hovoru se nerušily, zvláště je-li nutné tlumočení. Pro vlastní aktivitu je potřeba relativně velký stůl, na který se

vejde celý papír s postavou (případně je možné využít prostor na podlaze) či dortem, a dostatek židlí pro všechny zúčastněné.

1. Tlumočení

Pokud nejsou k dispozici oboujazyční lektori, je třeba využít tlumočnicka/y. Tlumočení dítěti není časté, děti obvykle češtinu ovládají lépe než někteří rodiče, ale nastat může; důvodem bývá zejména krátká doba pobytu v ČR, někdy ale také uzavřenost dítěte, malý kontakt s jinými dětmi, a tudíž omezený rozvoj porozumění.

Potřeba tlumočení rodičům je častější, mnozí nejsou na češtinu příliš zvyklí, zejména v obtížnější komunikaci, když mluví souvisle o sobě, rodině, dítěti, ale také o emocích, komplikovanějších situacích apod. Tlumočení se hodí spíše konsekutivní, protože lektor se potřebuje plně soustředit nejen na slovní sdělení klienta, ale i na doprovodné neverbální projevy. Tento druh tlumočení je vhodný i proto, že daný obsah mohou slyšet ostatní přítomné osoby, které rovněž nemusí být oboujazyčné. V každém případě je třeba dbát na to, aby tlumočnick tlumočil doslovně, v tzv. „ich formě“, a slyšené neinterpretoval, nezobecňoval, ani nezkracoval. Pokud si potřebuje některý výraz vyjasnit pro správný překlad, měl by to udělat s komentářem, že si vyjasňuje konkrétní slovo.

I tlumočnick by se měl orientovat v základních informacích o rodině (jména členů rodiny apod.), ale nesmí touto znalostí ovlivnit tlumočení. Samozřejmostí jsou etická pravidla tlumočení, včetně nakládání s vyslechnutými informacemi.

Výrazně náročnější je tlumočení třetí fáze AA1+1, protože se jedná o diskusi všech zúčastněných – rodiče, dítěte a obou lektorů. Zde je nutné aktivně podporovat jejich vzájemnou komunikaci, snažit se žádnou informaci či poznámku neopomenout, důsledně tlumočit vše, co se odehraje!

2. Přítomnost sourozenců dítěte (případně dalších osob)

Přítomnost dalších dětí, včetně sourozenců, není při této aktivitě vhodná. Pokud je nutné, aby byly přítomny (obvykle proto, že je rodič nemá komu svěřit a musí je vzít s sebou), je potřeba zajistit, aby do aktivit žádným způsobem nezasahovaly. To znamená zajistit jim po celou dobu trvání aktivity nějakou činnost (kreslení, hru apod.) - buď samostatně, nebo s dohledem další osoby (asistenta/ky, dalšího lektora/ky apod.). Na jeho zabavení je potřeba myslet dopředu a mít k dispozici potřebné pomůcky (hračky, výtvarné potřeby). Ideální je využít další místnost nebo alespoň odlehleho koutu. Malé děti obvykle nevydrží dlouho samy a u jedné činnosti, je třeba se na to připravit.

Je možné zvážit i variantu strávit část času s domluveným asistentem/pedagogem venku, pokud to dítě s cizí osobou zvládne a je přiměřené počasí. Každopádně sourozenec nesmí svou přítomností ostatní rozptylovat, ani jinak zasahovat do aktivity. A to i v případě, že je zvědavý a má tendenci se zapojit.

3. Psychologické bezpečí

Psychologické bezpečí aktérů je naprosto zásadní věc pro úspěšnost akce. S dítětem i rodičem je třeba zacházet s citem a respektem, povzbudivě oba motivovat, ale nemanipulovat, ani nevyvíjet žádným směrem nátlak. To se týká jak rozhovorů, tak vlastní aktivity.

Na začátku rozhovoru by měla zaznít informace, že vše, co zazní při setkání, nebude nikomu dále sdělováno (a tato zásada musí být samozřejmě dodržena, jde o etické pravidlo všech pomáhajících profesí). Na druhou stranu je vhodné se po ukončení rozhovoru ujistit, že sdělené informace je možné použít při následné aktivitě (případně se vyhnout tomu, co zaznít nemá).

V rozhovoru je třeba nabízet otázkami témata a vyzvídat se zájmem, ale nikoli se zvědavostí na přílišné osobní detaily, nechce-li o nich dítě či rodič mluvit. V každém případě by se měl lektor zdržet hodnocení a souzení, měl by být naopak pozitivní, nabízet pohled z jiné strany a pracovat s možnostmi, příležitostmi či nadějí do budoucna. V případě ticha by měl poskytnout účastníkům čas a vyvarovat se potřeby ticho vyplnit.

K rozhovoru je rovněž dobré mít v dosahu papír a tužku, aby je mohl účastník použít, bude-li potřebovat. Hodí se také papírové kapesníky pro případ pláče. Lektor by si měl dělat poznámky určitě, aby je mohl využít při následné aktivitě.

4. Role průvodce aktivitou

Pro úspěch a přesvědčivé vyznění aktivity je zásadní, aby byla dopředu určena role průvodce. Tato role zajišťuje, že bude jasné, kdo celou aktivitu vede, koordinuje a v případě potřeby rozhoduje. Určení průvodce zamezí situacím trapného ticha, v nichž nikdo neví, kdo posune aktivitu dál. Obvykle je jím jeden ze dvou lektorů zapojených do celé aktivity.

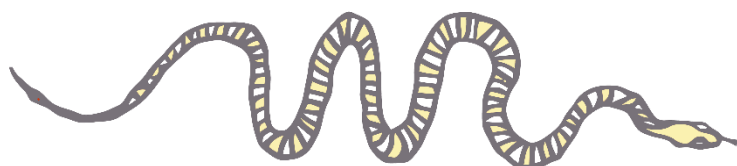
Průvodce provede úvodní část – tedy přivítá zúčastněné a ujímá se poskytnutí informací. Koordinuje časový rámec a jeho strukturu. Je tím, kdo vede zúčastněné i dalšího lektora při společné části aktivity. Zapojuje ho, konzultuje s ním další postup, podporuje využití jeho zkušeností z úvodního rozhovoru.

5. Juniorní lektori - mentori a tlumočníci v závěru

Při aktivitě mohou být přítomni adepti na roli lektora či tlumočnicka, kteří se s aktivitou seznamují a připravují se na samostatnou práci. V úvodu je průvodce představí a seznámí ostatní s jejich rolí. Do vlastní aktivity nevstupují, případné své dotazy a připomínky uplatňují až po skončení aktivity bez přítomnosti pozvaných účastníků. Pozor na jejich množství, aby byla zachována příznivá atmosféra. Přiměřené množství je jedna, nejvíce dvě osoby, záleží na tom, kolik je dalších přítomných. Toto vše ovšem platí pouze v rámci pilotního projektu, jinak není přítomnost kohokoli dalšího vzhledem k intimitě aktivit žádoucí.

6. Supervizor

Přítomnost supervizora je určitě užitečná. Jeho rolí je sledovat průběh aktivity, činnost lektorů a tlumočnicků, a následně poskytnout rozvíjející a motivující zpětnou vazbu. Supervizor musí splňovat vysokou úroveň jak odbornosti v oblasti rozvoje lidí a rodin, tak metodických nástrojů. I on musí být v úvodu představen a respektovat etiku práce

Aktivizační aktivita AA2 – výlety

Mozaiku našich aktivizačních aktivit jsme doplnili také organizovanými výlety se zážitkovým programem pro rodiče a děti, aby rodiče měli možnost zažít:

- jak se jejich dítě chová v kolektivu dětí mimo rodinu
- jak se k jiným dětem chovají jejich rodiče
- jak se chovat v/k lokalitě, kde jsme zrovna na výletě
- jaké aktivity lze s dětmi dělat

Cíle aktivity

Obecné cíle:

- zprostředkování pěkného zážitku pro rodiče i pro děti
- společně strávený čas
- motivace pro rodiče ke hře s dítětem
- poznání se rodiče s dítětem navzájem
- sblížení se

Specifické cíle:

- prožít hezký čas, který bude přínosný jak pro rodiče, tak pro děti
- poznat novou zajímavou lokalitu v ČR a pocítit její atmosféru
- spolupracovat s dětmi na zajímavém projektu (výtvarném, dramatickém, soutěžním aj.)
- nechat v rámci aktivit rodiče spolupracovat s dětmi
- rodiče něco naučit
- děti něco naučit
- práce s autoritou - v určitém okamžiku postavit rodiče do situace, kdy nebudou dítě vést, ale tak trochu ono bude vést je

Níže uvádíme tři příklady z našich dosud uskutečněných výletů. Je možné je chápat jako jakousi „ochutnávku“ či inspiraci.

ZÁMEK RADIM

TÉMA VÝLETU: *Den na zámku*

PŘEDPOKLÁDANÁ ÚČAST: 20 – 30 osob dle počtu lektorů

8:45 – Sraz účastníků v areálu Sapa před restaurací DONG DO

9:00 – Odjezd (vlastním autobusem) směr Zámek Radim

9:00 – 10:00 – cesta autobusem: představení programu, příjemná hudba, naladění účastníků

PROGRAM – VIZ NÍŽE

15:30 – Odjezd zpět do Prahy

PROGRAM / AKTIVITY:

10:00 – 10:30 – Úvod: **Seznámení se navzájem, představení lektorů**, děti představí jménem své rodiče, rodiče své děti. Účastníci jsou vyzváni k tomu, aby řekli, na co se dnes těší...

10:30 – 11:00 – **Společná hra venku: podlézání točícího lana** (20 minut)

- Rodiče chytí za ruku své děti a společně podbíhají točící se lano.
- *Lektoři sledují důvěru rodičů a dítěte, spolupráci, jak rodič vysvětlí dítěti aktivitu, popřípadě jak velká bude „dravost“ rodičů podlézt, aniž by „ublížili“ sobě nebo dítěti.*

11:00 – 11:30 – **Soutěž - ochutnávka** (30 minut)

- 1 lektor připraví, ostatní lektori asistují dětem: Rodičům jsou zavázány oči a děti dostanou mističky s různými surovinami (ovoce, zelenina, bylinky apod.), kterými krmí své rodiče. Kdo uhodne nejvíc surovin, vyhrává česko-vietnamský slovníček.
- *Pro některé rodiče může být těžké mít zavřené oči a důvěřovat svému dítěti, čím ho krmí...*

11:30 – 12:30 – **Prohlídka zámku** – komentovaná a tlumočená prohlídka, přizpůsobená dětem a jejich rodičům (50 min.)

12:30 – 13:30 – Oběd – každý po vlastní ose, možnost objednání obědů v zámecké kavárně (60 min.)

13:30 – 14:30 – **Aktivita pro děti do věku 2. třídy ZŠ – výtvarné ztvárnění rodičů z přírodnin** (60 min.)

- Děti si popovídají s lektory o rodičích a vymyslí, jak je ztvárnit na čtvrtku A3.
- Společně s lektory nasbírají v okolí listy, větvičky atd. (pokud nebude možnost sbírat přírodniny, mohou vystříhat obrázky z časopisů), poté společně s dětmi domalují obličej a další části těla, které schází. Lektor se dotazuje, co na obrázku chybí nebo co by tam dítě ještě chtělo dokreslit (např. boty, členku ve vlasech, na tričko pejska atd.)

– Aktivita pro rodiče a děti ve věku od 3. třídy ZŠ – CIBULE (60 min.)

- Rodiče a děti dostanou na papíře vytištěnou „cibuli“ - 8 půlkruhů, resp. vrstev cibule (viz obr. na následující straně). Papír přehnou na polovinu, aby byla vidět jen jedna polovina, a přichází vyplnění první škály.
- Lektoři pokládají otázky rodičům: „Kolik času trávíte se svými dětmi v běžný pracovní den? Jak trávíte čas se svými dětmi? Přemýšlejte, co jste v dětství dělali nejraději.“ Rodiče své odpovědi seřadí od nejoblíbenější a vepíší je do vrstev cibule tak, že nejvíce hodnotné píší do jednotlivých proužků od středu a nejméně hodnotné k vnějšku cibule.
- Následně lektor posbívá varianty, může je psát na flipchart, nebo jen tak o aktivitách s rodiči mluví a evokuje minulost, resp. jejich dětství: „Jaké jste měli dětství? Jak a kde jste vyrůstali, co jste dělali jako děti? Proč jste tyto aktivity měli rádi?“
- Děti rovněž odpovídají lektorům na otázky: „Co hezkého zažíváte a co byste chtěli ještě jako děti zažít? Je možné to teď realizovat?“ Děti také vše zapíší do půlkruhů cibule jako rodiče.
- Poté se přeložený papír cibule otočí tak, že popsaná strana bude vespod a nepopsaná směrem nahoru tak, aby do ní rodič/dítě mohli psát.
- Lektor se se všemi začne bavit o tom, co nyní v reálu děti vlastně dělají, jak tráví svůj čas.
- Následuje vyplnění druhé škály. Co děti dle sebe či dle rodičů dělají nejčastěji (střed) a co nejméně často (vně).
- Na závěr rodiče a děti narovnájí papír a objeví se porovnání zapsaných škál. Rodiče mohou sledovat, jak si představovali své dětství a jak se liší od reálného dětství jejich dětí v ČR. Děti porovnávají svá přání s realitou.
- Lektor poté se všemi jejich výsledky pojmenuje a může probírat, čím je to dáno, zda je to dobře, co udělat případně pro to, aby se situace změnila: „Chtěli byste něco změnit? Je něco, co vám v dětství chybělo a co byste chtěli 'dohnat'? Co byste chtěli, aby Vaše děti zažily nebo poznaly jako vy, když jste byli dětmi?“
- *Zásadní na této aktivitě je porovnat to, co milovali rodiče, když byli malí, a to, co dávají nyní svým dětem v současnosti. Je to v souladu, či ne? A proč?*

14:30 – 15:00 – Společná aktivita – LASER (30 min.)

- Na stromy a vše možné v okolí navážou lektori různé dlouhé fáborky či šňůrky a rodiče společně s dětmi jimi budou prolézat a vyhýbat se jim jako „laseru“.
- *Lektoři opět sledují, jak se rodič zapojují, jak čas s dítětem prožívá.*

15:00 -15:20 – **Závěr: ocenění všech účastníků.** Všichni zúčastnění dostanou čokoládové medaile. Rodiče si navíc odnášejí sebe na čtvrtce, jak je zobrazily jejich děti. Obrázky rodičům představí děti společně s lektory, kteří jim pomáhali (co je toto, proč je ruka taková, hlava taková atd.). Rodiče se staršími dětmi si odnášejí papír s cibulí jako upomínku toho, co by spolu měli ještě prožít.

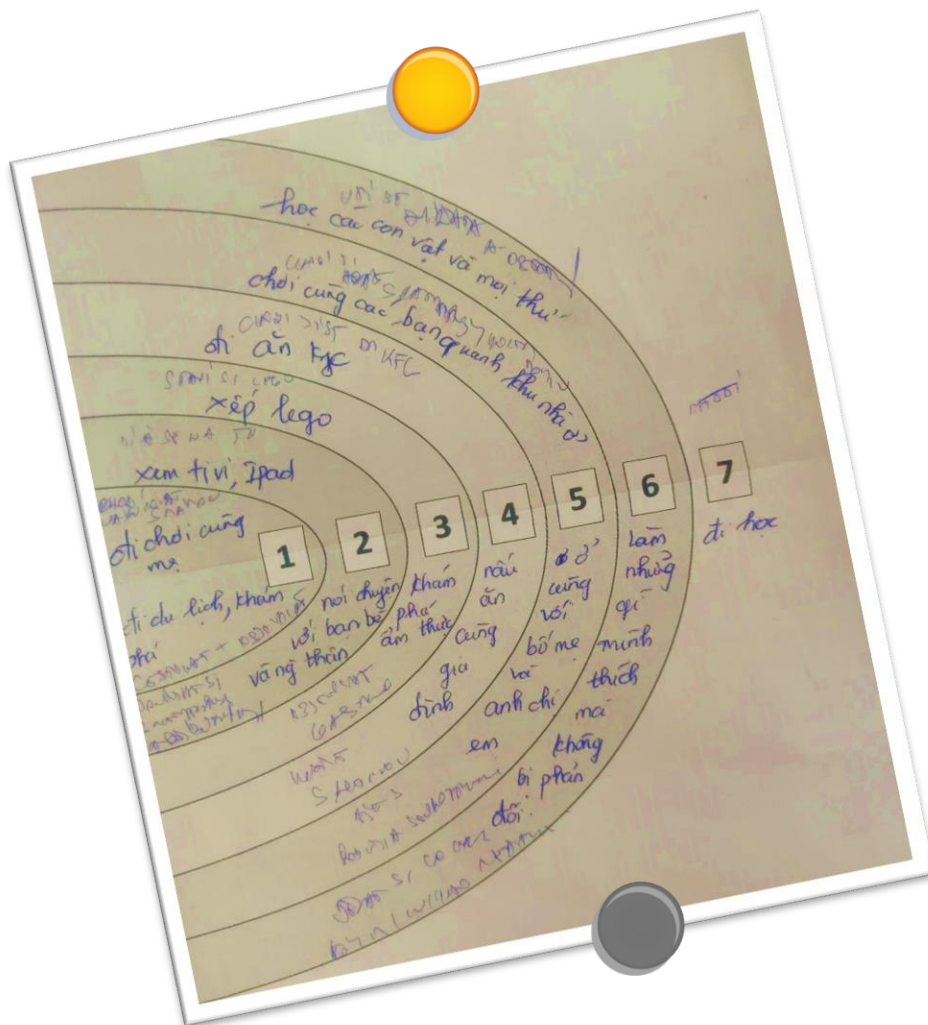
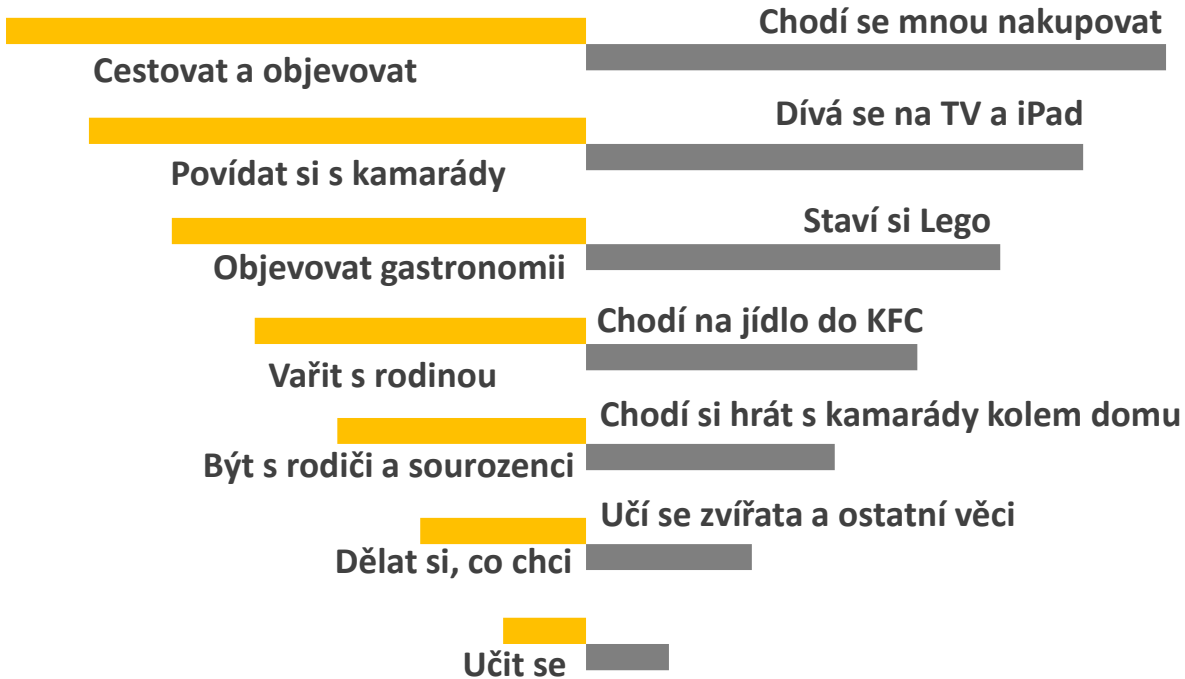
Motto aktivity CIBULE:

Co chtěli dělat rodiče, když byli malí?

Co by děti rády dělaly?

Co nyní nejvíc dělají děti v ČR?

Co nyní nejvíc dělají?

TOULCŮV DVŮR

TÉMA VÝLETU: Vzpomínka na dětství

PŘEDPOKLÁDANÁ ÚČAST: 20 – 30 osob dle počtu lektorů

9:15 – Sraz účastníků v areálu Sapa před restaurací DONG DO

9:30 – Odjezd (vlastním autobusem) směr Toulcův Dvůr

9:30 – 10:00 – Cesta autobusem: přivítání, představení tématu výletu - návrat do dětství rodičů, příjemná hudba, naladění účastníků.

PROGRAM – VIZ NÍŽE

15:00 – Odjezd zpět do Prahy

PROGRAM / AKTIVITY:

10:00 – 12:00 – **Dopolední blok: představení a společné vytváření kaligrafického díla**

- Vzájemné představení účastníků pomocí házení míčku – účastníci si mezi sebou přehazují míček, kterým předávají slovo tomu, kdo ho chytí.
- Lektoři představí téma kaligrafie, knihy o kaligrafii a ukázky doma vyrobených znaků a slov. Následuje společné vytváření kaligrafického díla rodičů a dětí. Děti píší do sloupce po vzoru kaligrafie jméno rodičů a rodiče jméno dětí. Jednotlivá písmena jména ve sloupci se poté stanou prvními písmeny v řádcích. Na každém řádku bude vyjádřen charakter osoby, jejíž jméno je napsané na listu.
- *Podníme tak debatu o tom, kdo jaký je, a necháme účastníky zaměřit se na sebe navzájem. Děti mohou popisovat rodiče, kteří zde nevystupují jako tradiční autorita.*

12:00 – 13:00 – Oběd

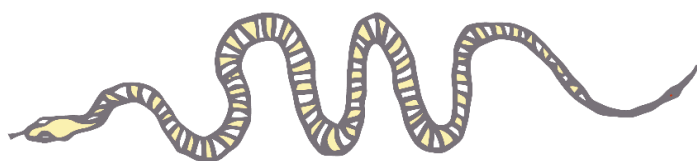
13:00 – 15:00 – **Odpolední blok: Dotvoření kaligrafie a soutěž párů (rodič + dítě)**

- Dotvoření kaligrafického díla rodičů a dětí, kdo nestihl.
- Soutěž: lektoři rodinám představí různá stanoviště. Na každém stanovišti si rodiče s dětmi zahrají určitou **tradiční vietnamskou dětskou hru**, kterou dodnes ve Vietnamu děti hrají

a rodiče ji pravděpodobně v dětství také hráli. Všichni účastníci dostanou soutěžní kartičku, s níž budou sbírat body za splnění jednotlivých úkolů.

- Cílem je dát prostor rodičům zahrát si hry, které znají z dětství, se svými dětmi, které tyto hry naopak vůbec nemusí znát a zahrají si je – navíc s vlastním rodičem – úplně poprvé.
- Následuje **představování kaligrafických děl** jednotlivými rodiči s dětmi. Lektoři současně sčítají body ze soutěže.
- Po sečtení bodů a představení kaligrafie nastává vyhlášení vítěze soutěže, jenž dostane malý dárek.

ZÁMEK LOUČEŇ

TÉMA VÝLETU: Rodinný erb

PŘEDPOKLÁDANÁ ÚČAST: 20 – 30 osob dle počtu lektorů

8:15 – Sraz účastníků v areálu Sapa před restaurací DONG DO

8:30 – Odjezd (vlastním autobusem) směr zámek Loučeň

8:30 – 10:00 – Cesta autobusem: přivítání, představení zámku s parkem a programu dne, příjemná hudba, naladění účastníků.

PROGRAM – VIZ NÍŽE

15:00 – Odjezd zpět do Prahy

PROGRAM / AKTIVITY:

10:00 – 12:00 – **Dopolední blok: vzájemné představení a přemýšlení o symbolice rodiny**

- Tlumočená prohlídka zámku na téma rodina – jaká byla rodina šlechticů, čím byla symbolizována, rodinné/šlechtické erby
- Společné povídání o tom, kdo co po koho v rodině znamená, společné přemýšlení nad tím, jak sestavit vlastní rodinný erb
- *Reflexe pojmu RODINA - co vlastně znamená*

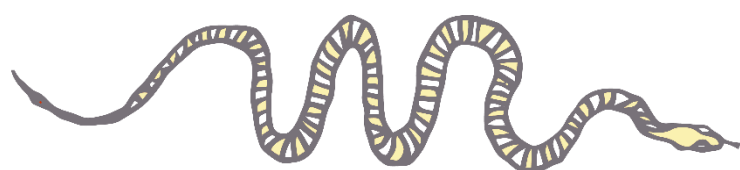
12:00 – 13:00 – Oběd

13:00 – 15:00 – **Odpolední blok: Vytváření rodinného erbu a bludiště**

- Diskuse o své rodině – jak ji charakterizovat a symbolizovat, vytváření rodinného erbu rodičů s dětmi.
- Hledání drahokamů v bludišti zámeckého parku (rodina = drahokam)
- Představování všech vytvořených rodinných erbů a předávání drahokamů
- *Cílem výtvarné aktivity i hledání „drahokamů“ v bludišti je uvědomění si toho, že rodina představuje pro každého z nás klenot.*

Aktivizační aktivita AA3 – domácí příprava rodiče s dítětem do školy

Další částí našeho aktivizačního programu je společná příprava rodiče s žákem do školy. V praxi totiž často narážíme na to, že vietnamský rodič nejenže žádnou přípravu do školy ani kontrolu žáka (domácí úkoly, prospěch atd.) nedělá, ale hlavně že vůbec neví, že ji má dělat, natož jak ji má dělat. Ve Vietnamu je odlišný vzdělávací systém, který rodiče nezapojuje tolik, jako u nás, kde se s pomocí rodiče počítá a je tím pádem v podstatě nezbytná pro úspěšné zvládnutí základní školy.

Cíl aktivity

Cílem tříhodinového bloku je ukázat rodičům a jejich dětem, jak by měla domácí příprava do školy vypadat. Vyzkouší si i konkrétní situaci kontroly přípravy žáka a společného učení.

Podcíle aktivity

- rodiče a děti si odnesou zkušenost příjemného prožitku z rituálu společné přípravy do školy
- rodiče a děti si vytvoří a odnesou domů strukturu rituálu přípravy do školy
- rodiče se naučí, jak dítě připravovat, aniž by museli umět výborně česky
- rodiče se sami něčemu přiučí z probírané tematiky či metod učení
- rodiče a děti si budou vzájemnými učiteli
- děti se připraví do školy z jednoho předmětu – provedou jedno nebo část jednoho cvičení.

Především v rodinách, kde rodiče nemluví vyučovacím jazykem či mají odlišné zkušenosti se školní výukou, než jaké zažívají jejich děti, může být pro rodiče obtížné se dětem v tomto ohledu věnovat. V rámci tohoto bloku si mohou vytvořit představu, jak se dětem pravidelně věnovat a co si mohou obě strany ze společných aktivit odnést.

Celou aktivita má opět svého průvodce, který provede děti a rodiče jednotlivými kroky a řídí aktivitu setkání. Pokud je to třeba, samozřejmě nechybí tlumočník.

Popis aktivity

Aktivita má 7 částí, včetně přípravy a přestávky:

1. Příprava před setkáním
  - A. Co bude třeba připravit
  - B. Co potřebujeme vědět
2. Příprava prostředí s účastníky
3. Úvodní rozhovor
4. Školní příprava
5. Přestávka
6. Program přípravy do školy pro konkrétní rodinu
7. Závěr

1. Před setkáním

Před samotným setkáním si musí průvodce připravit jednak pomůcky pro samotnou přípravu, ale též pro zvelebení prostředí, v němž se mohou účastníci cítit příjemně. Vedle toho se musí připravit na samotné účastníky, resp. mít o rodině základní informace a motivaci.

A. Co bude třeba připravit

Prostředí, ve kterém se rodina a průvodce setkají, by mělo být takové, aby se v něm účastníci cítili příjemně, ideálně „jako doma“. K tomu slouží nejrůznější pomůcky, které následně průvodce použije pro dotvoření prostředí spolu s rodiči a dítětem. Mezi takové pomůcky mohou patřit různé vzorované ubrusy, polštáře, barevné lampičky, hračky – zkrátka pomůcky, které navodí dítěti i rodiči pocit, že se nalézají v dětském pokoji, ne například v učebně apod. (podrobněji viz část 2.)

Dále si připraví **aktivity pro školní přípravu a pomůcky k této aktivitě**. Ty se samozřejmě odvíjejí od toho, co si dítě přinese ze školy, ale je třeba se připravit i na situaci, kdy se bude muset průvodce spolehnout pouze na své zdroje. Zásobník aktivit je možné postupně rozšiřovat o dobré zkušenosti z konkrétní akce.

V neposlední řadě si průvodce připraví **otázky pro vstupní povídání s dítětem a rodičem**, které pomohou všem nahlédnout na jejich silné stránky, které budou moci využít k tomu, aby vyřešili svůj problém.

B. Co potřebujeme vědět

Před samotnou aktivitou se průvodce neobejde bez **základních informací o potřebách dětí a rodičů**, aby na ně mohl pružněji reagovat, neboť u jednotlivých rodin se v různých ohledech liší. Potřebuje alespoň základní informace o dětech a rodičích, které získali přinejmenším kolegové při předchozích aktivitách. Velmi nápomocné je však získat také informace o motivaci rodiny, časových možnostech pro společnou činnost rodičů a dětí, míru dosavadního zapojení rodičů do školní přípravy dítěte, případné obavy z tohoto zapojení, případné zájmy, včetně těch společných, pokud nějaké rodič a dítě mají. Dobré je také vědět, zda je v rodině více sourozenců a v jakém jsou věku. Průvodce tak získá přesnější představu o možnostech a potřebách rodiny.

Vedle toho je třeba znát **věk dítěte a školní ročník**, který navštěvuje, **kterému předmětu a látce by dítě rádo věnovalo pozornost**, nebo na jaké téma by si školní přípravu chtěli rodiče a dítě vyzkoušet, pokud takovou preferenci mají. Ideálně tedy dopředu nahlásí, jaký předmět a cvičení budou chtít probrat, mohou též vyfotit v učebnici. To umožní průvodci lépe se připravit na hlavní část bloku věnovanou přímé přípravě do školy a její realizaci, k níž si bude moci připravit potřebné pomůcky a možné aktivity.

Získané informace využije průvodce při konkrétní přípravě setkání, pomůcek pro dotvoření prostředí a při přípravě aktivit na část věnované konkrétní školní přípravě a přípravě (části 2-4).

2. Příprava prostředí s účastníky (15 min.)

Místo, kde proběhne setkání, je potřeba zvolit tak, aby byl k dispozici pracovní stůl a židle v odpovídající výšce (pro rodiče i děti), kde si všichni mohou pohodlně sednout a spolupracovat.

Aby si mohli účastníci vytvořit prostředí, ve kterém se jim bude dobře pracovat, je potřeba mít připraveny rozličné „zařizovací předměty“ (ubrusy, polštářky, lampičky, psací potřeby, papíry, podle věku dítěte pastelky, úložné boxy na pastelky apod.). Důležité je také mít prostor, kde si mohou podle přání uvařit čaj, kávu apod., a k tomu odpovídající nádobí. Zařizovací předměty a hrníčky či skleničky by měly být k dispozici ve více variantách tak, aby si účastníci mohli vybrat podle svých preferencí, a tím si dotvořit prostor, kde budou pracovat, podle svých potřeb.

Průvodce rodinu nejprve přivítá a usadí ke společnému stolu tak, jak jej připravil. Představí se, řekne pár slov o sobě a následně požádá rodinu, aby se každý představil a řekl o sobě pár slov. Vysvětlí, že se sešli proto, aby se podívali, jak se rodiče a děti mohou podílet na přípravě do školy, a našli společně ideální možnosti takové spolupráce.

Nejprve si připraví své pracovní prostředí: vyberou si zařizovací předměty, které se jim líbí, a dovybaví si ho dle libosti, udělají si oblíbený nápoj, na stůl připraví tužky, pastelky atd. tak, aby se jim dobře pracovalo.

Cílem je vytvořit bezpečné prostředí, na jehož vytvoření se budou rodiče a dítě podílet. Zároveň jde o **první krok k vytvoření rituálu přípravy s dítětem**. Mělo by to být příjemné, k čemuž patří i příprava oblíbených nápojů.

3. Úvodní rozhovor (15-30 min.)

Průvodce nejprve ocení prostředí, které si rodina připravila. Vyzdvihne to, co oceňuje, a proč. Pak se společně posadí a proberou to, kde se jim ve spolupráci daří, co se jim ve spolupráci daří, co si přejí prožít a co mohou rodiče udělat, aby dětem mohli s přípravou do školy pomáhat.

Při shrnutí by mělo zaznít: Stejně, jako se jim bude dobře pracovat v připraveném prostředí, potřebuje mít dítě připravené i pomůcky na další den v aktovce. Bez nich je pro něj těžké zapojit se ve škole do práce. Pomoci s tím zabere pár minut a dětem to velmi pomůže.

V další části se průvodce zeptá rodičů i dítěte, jestli mají nějakou představu o takové pomoci, nebo co by jim vyhovovalo. Pokud rodiče nějakou představu či přání vysloví, průvodce je zapíše na flipchart či na tabuli tak, aby výroky byly dobře vidět po celou dobu setkání (v případě využití interaktivní tabule je zpřístupnit tak, aby bylo možné se k nim kdykoliv vrátit).

Navrhujeme, aby lektor volil raději otázky konkrétnější, protože abstraktní a pozitivní témata jsou mnohdy pro rodiče těžko zpracovatelná. Konkrétní téma také lépe navodí atmosféru přípravy do školy. Přesto je ale vhodné proložit ho také některou z obecných otázek z okruhu těch pozitivních. Níže nabízíme tři okruhy témat. Alespoň dva z prvních tří doporučujeme využít.

Okruhy vhodných témat a otázky PRO RODIČE:

1. RODIČ A ČEŠTINA

- Jak dlouho žijete v ČR?
- Jaké umíte jazyky?
- Jak umíte česky (také abychom věděli, s jakou češtinou při přípravě můžeme počítat)?
- Kde a jak dlouho jste se učil česky?
- V čem je čeština těžká/lehká?
- Při jaké příležitosti češtinu nejvíce používáte?

2. PROSPĚCH DÍTĚTE VE ŠKOLE

- Jak jde čeština Vašemu dítěti?
- Jak mu jde škola?
- Co mu jde ve škole nejvíce?
- Jak tráví volný čas?
- Co má ve škole nejraději?

3. PŘÍPRAVA DO ŠKOLY

- Jak se připravuje do školy?
- Připravuje se s Vámi?
- Jak se společně připravujete?

Příklady obecných pozitivních otázek PRO RODIČE:

- Co společně děláte?
- V čem je dítě dobré?
- Co Vám doma dobře jde?
- Co má dítě rádo z toho, co pro něj děláte?
- Jak dlouho tu žijete?
- Jak jste se učil česky?
- Co jste se učil/studoval ve Vietnamu?

Příklady obecných pozitivních otázek PRO DĚTI:

- Jak umí rodič česky?
- Co mu jde?
- Jak často se doma společně připravujete?

Okruhy vhodných témat a otázky PRO DĚTI:

1. DÍTĚ A ČEŠTINA

- Jak dlouho žiješ v ČR?
- Jaké umíš jazyky?
- Jde ti čeština ve škole?
- Kde a jak dlouho jste se učil česky?
- V čem je čeština těžká/lehká?
- Při jaké příležitosti češtinu nejvíce používáš?
- S kým se učíš češtinu?
- Jak se učíš češtinu?

2. PROSPĚCH DÍTĚTE VE ŠKOLE

- Prospěch dítěte ve škole
- Jak ti to jde ve škole?
- Co ti jde ve škole nejvíce?
- Jak trávíš volný čas?
- Co máš ve škole nejraději?
- Děláš kromě školy něco dalšího?
(Pojem „koníčky“ se příliš nepoužívá.)

3. PŘÍPRAVA DO ŠKOLY

- Jak se připravuješ do školy?
- Připravuje se s tebou někdo z rodiny?
- Jak se společně připravujete?

Smyslem aktivity je pomoci účastníkům si uvědomit, co jim funguje, aby na to mohli navázat a dále rozvíjet. Jak si rodič a dítě věří v češtině, co dítě baví, jak bylo ve škole, s čím potřebuje pomoci, jaký má prospěch, jak se připravuje a jak se celkově pozitivně hodnotí (silné stránky). Uvědomit si, co umí. Co naopak potřebuje zvládnout, v čem potřebuje pomoci. Průvodci to pomůže najít vhodné činnosti a aktivity do školní přípravy a také vhodné kroky do rituálu přípravy. Otázky jsou jen příkladem, při rozhovoru s rodinou vyplynou další možnosti.

4. Školní příprava - motivačně-naučná aktivita (45 - 60 min.)

Cílem aktivity je především zplnomocnit rodiče; ukázat jim, že některé aktivity s dětmi zvládnou i přes horší dorozumívací schopnosti v češtině. Vybraná aktivita školní přípravy by měla být volena tak, aby bavila i rodiče. Když se musí nutit do něčeho, co je jim nepříjemné, nebo mají pocit, že je to nad jejich síly, nikdy to dlouhodobě nefunguje.

Příprava do školy by neměla přesáhnout 20 minut - u menších dětí by delší čas ani nebyl smysluplný, a hlavně by znamenal nálož na rodinu, kterou by nemusela dlouhodobě zvládat. To by mělo zaznít i při závěrečném shrnutí: časová dotace pravidelné přípravy není delší než 20 minut.

Univerzální pomůcky, které musí mít průvodce vždy s sebou:

- KIKUS kartičky s obrázky
- kartičky se slovy napsanými v češtině, které lze přiřadit k obrázkům
- kartičky s klíčovými slovy pro školní přípravu (pokud rodiče neumí česky, některé výrazy jim mohou být zcela cizí a bude potřeba je dobře vysvětlit a procvičit, aby se snáze orientovali ve školním prostředí)
- fixy a prázdné kartičky, na které půjde kreslit a psát v průběhu přípravy
- volné papíry na psaní a kreslení
- tvrdé a měkké kostky pro práci s tvrdými a měkkými souhláskami (mohou být potřeba při práci s měkkými a tvrdými i/y)
- slovní úlohy pro jednotlivé ročníky základní školy (v případě, že si účastníci přejí pracovat na konkrétních slovních úlohách - k těm vybraným lze mít předem připravené i obrázky k vizualizaci obsahu úloh)
- pro prvňáky a předškolní děti knihu na předčítání, která pomůže jednak se čtením, jednak s rozvíjením slovní zásoby

5. Přestávka s občerstvením (20 min.)

Vzhledem k tomu, že první blok má časovou dotaci v průměru 1,5 hodiny, je vhodné po něm zařadit přestávku. Během ní se účastníci občerství, protáhnou, dojdou na toaletu apod. Přestávka jim dodá energii potřebnou pro poslední část aktivity.

6. Program přípravy do školy pro konkrétní rodinu (40 min.)

Poslední částí AA3 je formát závěrečného výstupu ze setkání – plán rituálu, jak optimálně by mohla pravidelná příprava do školy v jejich rodině probíhat. Výstup si připraví společně rodič a dítě s podporou průvodce, a bude tedy pokaždé originálem, který si pak rodina odnese s sebou domů.

Motto:

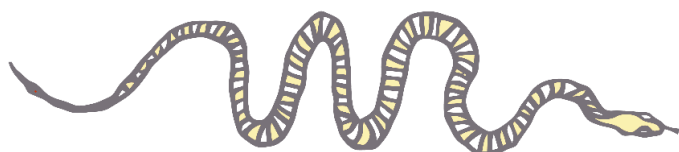
Co si umíte představit, že každý den zvládnete pro přípravu do školy s dítětem udělat?

Formou brainstormingu probere průvodce s rodičem, co vše by mohl s dítětem dělat. Nápady zapisuje na flip, současně se ujišťuje, zda dobře rozumí. Na závěr seznam shrne a rozdělí do souvisejících kroků (příprava prostředí, rozhovor s dítětem - co bylo ve škole, co potřebuje, co se mu dařilo, nebo nedařilo, s čím potřebuje pomoci atp.). Následně požádá rodiče i dítě, aby společně sestavili, jak by mohla jejich příprava skutečně vypadat. Mohou si vybírat z toho, co je zaujalo při dnešní práci, i cokoliv upravit podle sebe. Průvodce je přítom povzbuzuje, ať nezapomenou na jednotlivé kroky a ať zkusí být co nejvíce konkrétní. Na spolupráci by mělo stačit 10 minut.

Nakonec průvodce účastníky požádá, aby mu svoji představu prezentovali. Vyzdvihne posléze, co se určitě hodí, případně doplní, co si myslí, že chybí.

7. Závěr (10 min.)

Na závěr průvodce krátce shrne jednotlivé kroky, kterými prošli, a vyzdvihne, co se dařilo, případně na čem je třeba ještě zapracovat. Požádá rodinu o krátké hodnocení a poděkuje za spolupráci.

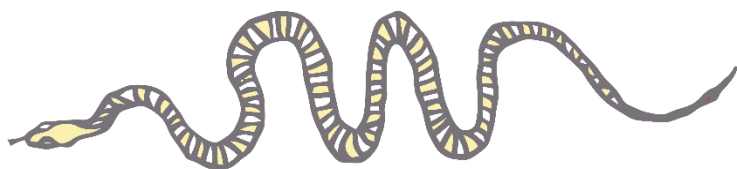

Aktivizační aktivita AA4 – sdílené skupiny

Přirozenou společenskou formou aktivizace jsou také sdílené skupiny. Mohou být vytvořeny uměle, ale vznikají i spontánně. Této aktivity se primárně účastní rodiče, kteří sdílejí podobný problém či handicap, zajímají se o určité téma a předávají si své zkušenosti z pohledu rodiče, klienta sociálních služeb, účastníka komunikace se školou atd. Jejich diskuse je facilitovaná naším odborníkem. Přítomné mohou být i děti, které jsou v případě potřeby zapojeny do

diskuse či se účastní drobné aktivity dle potřeby skupiny. Přínos této AA je především ve **sdílení zkušeností a v citlivém zprostředkování dalších potřebných informací, které jsou v této formě dobře přijatelné.** Rodiče se často pohybují v prostředí, kde se na poruchy a handicap hledí s despektem a kde často dostávají neodborné i nesmyslné rady. V rámci zmíněné skupiny se vytváří pozitivní atmosféra, v níž se rodiče nebojí sdílet své názory a pocity.

V rámci AA2 – rodinných výletů vznikla například spontánní skupina vietnamských rodičů, které vychovávají autistické děti. Pokud se v rámci našich aktivizačních aktivit objeví na straně rodičů snaha či motivace sdílet své zkušenosti s ostatními a hledat společné řešení či odpovědi na otázky, které je trápí, dostanou příležitost sdílet dané téma ve skupině a za účasti odborníka na danou oblast. Ve sdílených skupinách se může volně i řízeně diskutovat, využívat facilitační techniky na předvádění některých situací apod. Může se zapojit též kdokoli další z týmu - lektor, kouč aj.

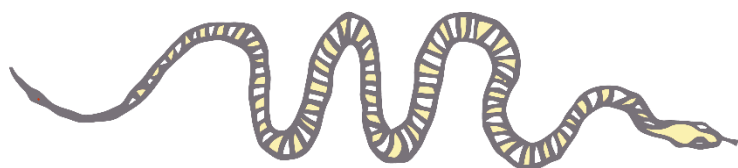
Aktivizační aktivita AA5 - interaktivní konzultace

Tato aktivita spočívá v **nastolení reálné či modelové situace, v jejímž rámci si účastníci některé věci skutečně vyzkouší.** Na konzultacích často docházíme ke zjištění, že komunikace v rodině v některých bodech či situacích nefunguje, nebo určitý způsob komunikace, kterým by rodiče mohli dítě lépe podporovat, chybí. Děti se pak mohou potýkat se sociální depresí, tendencí k závislosti apod. Při aktivitě si rodiče mohou zkusit klást dětem správné otázky, odborník může zprostředkovat zpětnou vazbu dětem rodičům, a naopak. Může jít též o trénink aktivního naslouchání, které preventivně působí na dobré řešení konfliktu.

Použití interaktivní konzultace je vhodné v případě, že klient potřebuje překonat určitou bariéru v komunikaci či zvyklostech chování a jednání. Takové stereotypy je efektivnější měnit nikoli pouze poskytnutím běžného poradenství/konzultace, ale také **umožněním tréninku, který povede k osvojení nových forem a technik komunikace či jednání,** jež si následně může vyzkoušet i doma v přirozeném prostředí.

Rodiče i děti se tím mohou učit komunikovat jinak - efektivněji, méně agresivně apod. Rodiče mohou například nacvičovat, jak pozitivně nastavit depresivní dítě do nového dne, jak změnit komunikaci s dítětem od neustálé kritiky k pozitivnímu přístupu a chvále. Můžeme sem zařadit i sestavování konkrétního denního plánu za účelem nalezení volného času, který rodič věnuje dítěti, či ekonomické rozvahy sloužící pro nalezení finančních rezerv apod.

Závěrem – prvotní náznaky výsledků aktivizačního programu

Podstatným rozměrem realizace aktivit je diagnostický potenciál, díky němuž lektoři daleko lépe poznávají vztah rodičů a dětí, vnímají konkrétní překážky v učení apod. Na větší zhodnocení daných aktivit je ještě brzy, avšak v rámci jejich realizace můžeme již nyní pozorovat, že v naprosté většině odcházejí rodiče z aktivit pozitivně nastavení. Jak dlouho toto nastavení vydrží a nakolik bude mít efektivní účinek do budoucnosti, to jsou otázky, které bude třeba ještě ověřit.

Prozatím býváme svědky na první pohled banálních situací nebo zjištění, které ovšem uvnitř samotné rodiny znamenají mnoho a sami účastníci je mnohdy považují za „zlomové okamžiky“.

Zde nabízíme malou „ochutnávku“ z AA1:

- ♥ rodiče se poprvé po dlouhé době zamysleli nad tím, co hezkého prožívali v dětství
- ♥ matka se poprvé dozvěděla, že si jí dcera váží
- ♥ dcera se poprvé dozvěděla, co matka chtěla dělat, když byla mladá
- ♥ otec poprvé uviděl usmát se svého syna (s diagnostikovanou depresí)
- ♥ dcera úředně odebraná z rodiny (OSPOD) napsala své matce dopis plný odpuštění

Současně vznikla na jednom z výletů v rámci AA2 spontánní skupina rodičů sdílejících své zkušenosti s výchovou autistických dětí (zařadili jsme ji následně pod AA4).

Na aktivity se nám vietnamští rodiče dále hlásí a jejich evaluace bude součástí závěrečného vyhodnocení projektu. Níže nabízíme několik jejich výroků (přeložených do českého jazyka) - a také pár výroků dětí - z evaluačních dotazníků. Snad jsou to vyhlídky k dobrému a smysluplnému fungování našeho aktivizačního programu i k jeho využití také v rámci dalších organizací.

Naučila jsem se, jak s dcerou číst knihu pro rozšíření slovní zásoby. Naučila jsem se, jak se učit slovní zásobu díky kartičkám s názvy věcí kolem nás. Naučila jsem se způsob, jak s dcerou více porozumět názvům věcí, které vidíme, když jdeme po ulici.

Nejvíce se mi líbilo dělat s mámou.

Úplně nová zkušenost byla pro mě diskuse se synem.

Uvědomili jsme si náš společný problém a abychom se více snažili.

Mohla jsem se něco naučit a umíme s dítětem více nových slov. Zjistila jsem, že trávit více času s dítětem a rodinou je podstatné!

Pomohlo mi to poznat způsob, jak naučit dítě dělat věci správně a jak ho vést, aby dělalo dobře věci do školy.

Byl jsem překvapen, že si mám aktivně se synem hrát, a ne aby si hrál sám.

Myslím, že bych měla věnovat dceři více času.

Našel jsem si nové kamarády.

Byl to nejlepší den, veselý, s dětmi...

Cítím, že tato zkušenost je skutečná. Mnohokrát děkuji!

Bạn cũng có thể làm được!